

Erfaringer fra praksis på problemjord

Dræning kan udføres på mange forskellige måder. Omkostningerne hertil varierer ligeledes meget. I det efterfølgende vil jeg prøve at skitsere nogle af de gode og dårlige praktiske erfaringer med dræn på problem- og lavbundsjord, som jeg har fået igennem 28 år.

Planteavler Jens Richter Jungersen
Åbybro, Nordjylland
jsj@birkelse.dk

Jordbundstyper omkring Limfjorden

Der vil komme eksempler på dræning, udført i praksis på sandjord, siltholdige jord, lerjord og gammel fjordbund (JB 1-2-4-6-11). Jordene ligger i kote 0-3 meter over havet.

Metoder til dræning

Dræning i oplandet til Limfjorden lægges typisk på 20 meter og med 1-2% fald. Under helt specielle forhold lægges der i afstande på 12 – 15 meter. Følgende dræningsmaskiner indgår i mine erfaringer:

- Kædegraver der typisk bliver brugt til sand.
- Larvebåndsmaskine med L plov til alt slags jord.
- Larvebåndsmaskine med V plov til alt slags jord.
- Gravemaskine 12-15 tons med drænkasse.

Mine erfaringer med forskellige drænmetoder

Erfaring 1

1983: Drænet med kædegraver. 92 mm nøgen slange

med fibertex i bunden og savsmuld ovenpå drænslangen. Drænafstand 20 m. Dræningen blev foretaget i rigtig dårligt føre! Kædegraver er den værst tænkelige dræningsmaskine man kan bruge. 25 år efter er der savsmuld, der aldrig har været i nærheden af vand. Vandet er altså aldrig kommet ind til drænslangen. Endvidere bliver siderne i drænrenden helt glitret. Metoden har dog den fordel, at der er en rimelig kapacitet. I dag oplever vi, at der kun er 20% effekt af, hvad der burde være. I 1993 lagde vi nye dræn imellem de eksisterende på dette areal, således at der nu kun er 10 meter mellem drænene. De nye dræn er 65 mm med Typarfilter omkring. De er pløjet ned. Vi har ikke oplevet en nævneværdig forbedring.

6-8 år senere prøver vi at lægge nye dræn imellem igen på de værste steder. Vi er nu nede på 5 meter. Vi har brugt rendegraver med drænkasse og tæpperør med filteret PP450 (et ret tæt filter). Der er rigtig

god effekt. Hvis vi havde brugt PP1000, som er et meget åbent filter, så havde det måske været 100% i orden.

Erfaring 2

1984: Drænet med en gravemaskine med drænkasse og 2% fald. 92 mm slange med fibertex og savsmuld. Der var rimeligt føre. Vi oplevede, at gravearbejdet gav masser af strukturændringer. Dræningsmetoden er rigtig dyr. Kapacitet er ca. 1000 m om dagen med fantastisk effekt. I dag er der stadig 75% effekt på disse dræn.

Erfaring 3

Først i 1990'erne efter høst. Drænet med L plov med kæp maskine (dozer). Slangerne var 65 mm og med Typarfilter om. Dette er den billigste dræning vi har fået lavet. Kapaciteten er stor - 5-10 km om dagen. Der var desværre mange af de eksisterende lerrørsdræn, der blev ødelagt. Effekten var helt i top i starten. Siden udviklede det sig således: År 1: godt. År 2: for-

nuftigt. År 3: nogenlunde. År 4: 25% af år 1.

I dag er filtret næsten tilstoppet af jordpartikler. Der blev lavet noget rigtig svineri. Dræningsmetoden kan dog med fordel anvendes på grov sandet jord.

Erfaring 4

Midt i 1990'erne om vinteren drænede vi med rendegraver og drænkasse. Slangerne var 65 mm og med Typarfilter om. Jeg oplevede samme dårlige effekt, som med L plov, men de gamle lerdræn blev reetablerede.

Erfaring 5

Sidst i 1990'erne gravemaskine med drænkasse. Slangerne var 92 mm og med Typarfilter om. I dag er der stadig en rimelig effekt i disse dræn. Denne dræntype er dyr ved etablering.

Erfaring 6

Først i 2000'erne gravemaskine med drænkasse. Slangerne var 92 mm og med fibertex i bunden og savsmuld omkring slangen. Rigtig dyrt, men godt.

Erfaring 7

Først i 2000'erne gravemaskine med drænkasse. Slangerne var 80 mm tæppedræn, filtertype PP 450, altså et ret lukket filter. Effekten er nogenlunde, men filtret er for tæt, hvilket resulterer i, at jordpartikler lukker filtret.

Erfaring 8

Midt i 2000'erne gravemaskine med drænkasse på ler/sand. Filtret var af typen PP700. Det er lidt mere åbent end PP450. Jeg oplevede en bedre effekt end med PP 450. Jeg har oplevet en mark på ca. 10 ha med finsand

foroven og rigtig god sandblandet lerjord i bunden. Dræningen blev udført i rigtig godt vejr - solskinsvejr, god tør jord. Vi var først klar til at tildække drærenden dagen efter. Uheldigvis kom der 20-25 mm regn dagen efter. Hele drænarbejdet var næsten tabt. Jorden, som skal bruges til at bunddække med, slemmer fuldstændigt sammen. I dag er der kun 35% effekt af, hvad der burde være.

Erfaring 9

I 2008 dræner vi på ler/sand med gravemaskine med drænkasse. Slangerne var med filter omkring, filtertype PP1000, som er et rigtig godt åbent filter. I dag 75% effekt.

Erfaring 10

I 2009 dræner vi på lerjord med gravemaskine med drænkasse. Slangerne er 80 mm nøgen slange med store slidser. Fibertex i bunden og filtergrus ovenpå. Rigtig god effekt, men en lille kapacitet og en dyr metode.

Erfaring 11

I 2010 dræner vi på sandjord med gravemaskine med drænkasse. Slangerne var med filter omkring, filtertype PP1000. Der er god effekt. Metoden har en rimelig kapacitet og er fornuftig i pris.

Erfaring 12

I 2011 dræner vi på lerjord med gravemaskine med nyudviklet drænkasse. Vi dræner med nøgen slange og uden fibertex. Slangen bliver løftet lidt, og ca. 2 cm filtergrus løber ind under slangen. Det hele udføres i en arbejdsgang. Rigtig godt på ler-

jord. Rimeligt dyrt.

Erfaring 13

I 2011 har vi anlagt et stort forsøg med forskellige dræningsmetoder i eget regi. Samtidig er vi forsøgsvært for et landsforsøg med dræning.

Konklusion

Min erfaring gør, at jeg i en drænsituation vil følge nedenstående fremgangsmåde:

- Grav et dybt hul pr. 1-5 ha, hvis man ikke kender marken.
- Lav en teksturanalyse af jorden.
- Undersøg, om der findes gamle drænkort eller dræn.
- Husk at reetablere gamle dræn, selv om de er 30-40-50 år gamle.
- Hvis det er muligt, udfør kun dræn på tør jord.
- Hvis der findes lavninger fyldt grus helt til overflade. ■